

Deres hengivne

Citater
fra en brevveksling
ved Ib Monty

Fra 1910 til 1932 indspillede Asta Nielsen 75 film, hvoraf de 30 er bevarede på Filmmuseet. I de 22 år opnåede hun en verdensberømmelse som meget få skuespillere har oplevet. Hun var født 11. september 1881 og debuterede sensationelt på film i 1910 i Afgrunden. Her så man et lidenskabeligt udtryksfuldt og helt utætralsk spil, som man ikke var vant til. Asta Nielsen kom hurtigt til tysk film, og var kun med i yderligere tre danske film. Hun fik ry som erotisk skuespillerinde, men gjorde sig i øvrigt gældende i alle gener, fra farcen til tragedien. Hun spillede såvel Hamlet som frøken Julie og Lulu. Da hun opførte med at lave film vendte hun tilbage til Danmark og i 1940'erne viste hun med sin erindringsbog »Den tiende Muse«, at hun også kunne skrive. Men det var først, da hun var i 80'erne, at

hun så at sige blev genopdaget. Hun døde den 25. maj 1972.

Museets samling af breve fra og til Asta Nielsen er blevet værdifuldt forøget med en gave fra Norsk Filminstitut. Gaven består af 24 breve og et postkort, som Asta Nielsen har skrevet til den norske teaterhistoriker Eli Hoff Ansteinsson. Det første brev er fra 1945 og de to sidste fra 1971. Eli Hoff Ansteinsson, som døde i 1978, 85 år gammel, udgav i 1956 »Trønderen Michael Rosing« om en af Det kgl. Teaters store skuespillere, og i 1968 værket »Teater i Norge: dansk scenekunst 1813-1863« om danske teaterselskabers tumévirksomhed i Syd-Norge. Men Asta Nielsens breve til sin norske veninde er først og fremmest privatbreve, som både giver glimt af Asta Nielsens tilværelse og indblik i hendes markante meninger, samt viser at Asta Nielsen også som brevskriver var en fængslende personlighed.

Jeg glæder mig ofte over Breve fra Udlandet, mest fra England faar jeg, der er jo saa mange jødiske Emigranter, og blandt dem tæller jeg

mange trofaste Venner. Ogsaa fra Sydamerika hører jeg, men derfra er det Indfødte der skriver til mig endnu huskende mine Films. Jeg undrer mig ofte over Publikums Hukommelse og Fastholden af kunstneriske Indtryk. At jeg i Tyskland stadig har et stort trofast Publikum undrer mig ikke, jeg tror min eneste virkelige Konkurrent der, var Hitler.

Jeg gaar ellers meget lidt i Selskab, det keder mig, og jeg er nu noget af en Särling, naar jeg er i Köbenhavn, jeg föler mig fremmed det eneste Sted, jeg har Lov at väre. 17.9.1946

Her er alt ved det gamle, smaat og provinsielt, men vi kan da nu gläde os over de udenlandske Film. Navnlig har »Madame Curie« gjort et stærkt Indtryk paa mig. De danske Film er paa det Stadie, som Stumfilmen var for 30 Aar siden, her mangler först og fremmest Instruktörer og dernæst Penge. Det vil sige MIN Mening er nu, at man ikke behøver mere Kapital til at tage en god end en daarlig Film, der gives jo ogsaa Kammerspilm, som ikke fordrer Millioner til Optagelse af. 22.11.1946

Vi har jo haft Skuespillerforbundsfest her, naturligvis var Lillebil Ibsen med. Jeg hader

den Slags Sammenkomster med alle de taabelige Udnævnelser, og saa skal man se paa alle de halvgode Kunstnere med Brystet fuld af Ordner, ogsaa et Kapitel for sig. Jeg er glad over, at jeg i sin Tid sendte mit Aeresbrev tilbage. Jeg var jo Aeresmedlem af Forbundet, men det opførte sig ikke anstændigt overfor den tidligere Formand, Olaf Fønss, saa vi sendte begge vore Aeresbreve tilbage. Naturligvis er et Forbund godt for mange Skuespillere, men skal vi ikke være enige om, at det er Proletariatet der har Brug for den Slags en stor Kunstner klarer sig nok uden Foreninger. Men selv smaa Skuespillere er jo Mennesker, og derfor er det godt, at der er nogen, der taler deres Sag. Og Teatret har jo ikke Brug for lutter Genier. 20.4.1954

Her er alt ved det gamle og ret kedsommeligt. Naa, det kommer vel ogsaa af alderen. Jeg har haft glæde af at se London Festival Ballets Gæstespil, det var strålende, og min landsmandinde Toni Lander vidunderlig. Man har godt af at blive smidt ud af Danmark og lære de store forhold udenfor Verona at kende, herhjemme havde hun sikkert aldrig naaet de højder, hun nu svæver på.

Af film har intet af interesse været her, det kgl. teater har haft premiere paa et kinesisk stykke »Luthens sang« daarlignende af alle undtagen de to ældste, Reumert og Clara Pontoppidan, smukke dekorationer men kedeligt stykke og altfor langt. Og saa bevægede alle skuespillerinderne sig som invalider i bestræbelse for at gaa kinesisk, det var ufrivillig komisk. Kinesisk som der Kleine Moritz forestiller sig Kina, men sikkert ikke værre end Kina forestiller sig f.ex. Holberg. 15.4.1957

Ja, det var jo mit 50 aars filmjubilæum den 12. september, blomster og gaver strømmede ind fra tidlig morgen og jeg hyldedes i pressen verden over næsten mest i Amerika, hvad der forbavsede mig. Ja tænk, 50 aar er gået siden min første film, et helt liv paa godt og ondt med smertelige tab af alle mine venner i Berlin, saa den by vil jeg ikke se igen. Herhjemme har jeg kun Clara Pontoppidan tilbage, læste De hendes glimrende kronik i Politiken om mig? Hun er jo virkelig en højt begavet skribent ogsaa.

... jeg selv er meget flittig med min klipbilleder og har gjort store fremskridt og har meget succes dermed ... jeg forvandler nu mine teaterkostumer til blomster, dyr og landskaber, ofte synes jeg, at kameliadamen og Rita Cavallini taler til mig fra billederne, det er som at leve et glædens dobbeltliv, selv Hamlet er blevet til sorte haner, der kæmper med fjenden i hvidt silke fra Nastaja Fillipovna. Haner har altid været mit malerobjekt. 3.12.1960

I aftes var jeg til premiere paa »Lambertiers« med Ingeborg Brams, hun var mig en stor skuffelse, hun spillede altfor pjattet og fra før-

ste færd saa gennemskueligt, at hendes mand maatte være idiot, hvis hun overhovedet et sekund kunne berolige ham. Stykket virkede noget støvet, og er al for langt for den spinkle handling. I morgen skal jeg til »Balkonen«, da jeg i forvejen hader Genet, saa venter jeg mig intet godt. 16.1.1963

Jeg ved ikke, HVOR længe det er siden, vi sidst hørte fra hinanden, om De ved om den

forfærdelige sorg der har ramt mig? I løbet af 5 maaneder at miste først min gode svigersøn og saa min elskede datter. Siden da har jeg ikke været rigtig menneske mere, ønsker og haaber kun paa at blive udfriet. Men døden synes at ville gaa min dør forbi, jeg kalder dog saa inderligt paa den. Men syg er jeg ikke, kun gammel og nedtrykt. For at komme lidt bort fra min store sorg, har jeg nu fuldført en kortfilm paa 35 minutter. Har selv skrevet den, gjort ALT selv, jeg kasserede nemlig den første udgave, der var lavet af filmkritikeren Henrik Stangerup, som er fuldkommen diletant. Det havde jeg heldigvis betinget mig i en kontrakt med Laterna-film, ellers var jeg bleven offer for et saadant makværk, at De ingen forestilling gør Dem om det. Man troede dog, at en journalist, der kritiserer andres film i et saa stort blad som Politiken, havde en smule forstand paa det, han giver sig af med. Men han har en indflydelsesrig fader, den eneste grund til at en saadan mand faar lov til at kritisere andres arbejde. Naa, nu er min egen udgave saa vidt, at den i næste uge skal ned til festivalen i Berlin. Naturligvis bliver jeg fra alle sider opfordret til selv at tage derned, men det falder mig ikke ind. For det første er det for anstrengende for mig, jeg bliver i september 87 aar, og for det andet er alle mine gamle venner i Berlin døde, saa hvad skulle JEG derned efter? Blot for at gøre reklame for en branche, der heller ikke i Tyskland har behandlet mig for godt. At de bagefter giver mig guldmedaljer o.s.v. blæser

jeg paa, var det endda rent guld, saa kunne man omsætte det i penge, men selv æresbevisningerne fra det land er uægte. Naa, og saa har jeg det nu som altid, naar jeg har en film færdig, interesserer den mig ikke mere.

Saa har vi tilmed faaet busser istedetfor de dejlige sporvogne, og DEN rumlen kan mit hoved ikke tage, saa jeg maa tage bil, naar jeg skal ud, og det er meget dyrt. Og tilmed i en tid, hvor Skatten er ved at flaa een, saa man ikke ved, hvordan man skal gerere sig, for det ER ikke morsomt, at arbejde til gunst for skatten, selv om staten har mange udgifter, for man harmes over de millioner, de kaster ud til Digtere, som ingen bryder sig om og til komponister, som i forvejen er millionærer og stadig skovler penge ind, f.eks. Riisager, hvis musik JEG nu ikke kan udholde. Ligeledes digteren Ribbjerg, ham fik jeg nok af ved at arbejde mig gennem blot et af hans værker. Ja, saadan er jo tiden, talentløshed og raahed regerer verden, en verden man med glæde ville sige farvel til, selv om man ingen sorger havde. 24.6.1968

Det er saa rent uoverkommeligt, hvad jeg har haft af skriverier nu omkring mit bryllup, heldigvis har min mand paataget sig en del, men mig er det altsaa vokset over hovedet. Tilgiv. Jeg haaber, De lever i tilfredshed med tilværelsen, nu jeg ikke længer er alene, er livet hos mig lutter lykke. Blot vi nu begge maa være raske, det er mit stadige haab. Min mand (70 år), har hverken særlig stærkt hjerte eller lunger, saa ængstelig ER jeg jo, han ryger en del cerutter, men det er den eneste last, han har, og NOGET maa vi mennesker nu engang have lov at skeje ud med! Desværre.

Naar jeg endelig er færdig med mine læger, agter vi at rejse til Wien, hvor min mand aldrig har været, men saa gaar turen til mit elskede Tyrol og Schwaben, det skønne syd-tyskland. Min mand, som har en stor besiddelse nede paa Møen, har gjort sig fri for sin store fjerkræbestand, nu kan vi begge rejse naar vi vil, kun 9 katte er tilbage, dem passer hans hus-hjælp foreløbig, men ogsaa de maa engang afskaffes, man kan jo ikke holde en besiddelse paa 6 tønder land igang for kattens skyld. Maaske bosætter vi os en dag i et sydligere klima, dette taaler ingen af os, jeg selv vil helst bo i Italien, men det bliver nu nok i Frankrig, hvor min mand taler sproget. 14.3.1970

Jeg selv er meget træt, hvad der ikke er saa underligt, da jeg i september fyldte 90, uden min mands hjælp gik det heller ikke. Vi støtter hinanden, saa godt vi kan, det vil sige, at HAN støtter mig.

Og så hjælper det jo, at min lykke over at have ham er saa stor. Hvor gerne saa jeg ikke, at han lærte Dem at kende. De vil bestemt synes om ham. 4.2.1971